

ואלו דברים שאין חייבים כרת באכילתם משום פיגול. הקומץ, אם קימץ לאכול שירים למחר והמנחה נתפגלה האוכל את הקומץ אינו חייב כרת שאין לקומץ מתירים אחרים⁷¹¹ 712. והקטרת, והלבונה⁷¹³. ומנחת כהנים, מנחת נדבה של כהנים. ומנחת כהן משיח, חביתי כהן גדול שמקריב בכל יום מחציתה בבקר ומחציתה בערב. שמוקטרות כליל ואינן נקמצות ואין אחר מתירן⁷¹⁴. והדם, שנתקבל והוא המתיר של הקרבן, ואין אחר מתיר אותו.

הנסכים הבאין בפני עצמן ולוג של מאיר. וחכמים אומרים אף הבאין עם הבהמה, מצורע

כיון שיכול להקריב את הנסכים אין הזבח מתיר אותם להקרב, אלא הם מתירים את עצמם. לוג שמן של מצורע, ששיריו נאכלים, רבי שמעון אומר אין חייבין עליו משום פיגול. אם פיגל באשם הלוג לא נפגל, כיון

711 והקומץ אין אחר מתירו כי הוא מתיר את המנחה וכן לבונה וכן כולם. רש"י.

712 רש"י הק' במנחות למה צ' את הטעם שאין לו מתירין, שהוא עצמו מתיר אחרים. בלא"ה לא חייבים על הקומץ משום פיגול שהרי אם אכל ממנו פקע פיגולו ממנו, שהרי לא קרב המתיר כמצותו, ותירץ כגון שהוצתה האור ברובו שהוא כמו שקרב המתיר. ותוס' שואלים שאם הוצת האור ברובו פקע פיגולו ממנו כמו שעולא אמר בגמ' (דף מג.) שאם ירדו נמי יעלו, והוא הדין אפילו מאכילה כמו שמשמע בכריתות פרק אמרו לו (דף יד. ושם). וי"ל שמדובר שהעלה את חציו ע"ג המזבח וחציו לא העלה. ואותו שמונח על הקרקע לא פקע פיגולו ממנו וחייב עליו, אם לא משום משום שהוא עצמו מתיר. תוס'.

713 תוס' שואלים הרי הקומץ מתיר את הלבונה ואפ' שיכול להקטירה קודם הקומץ מכ"מ קודם הקמיצה ודאי נראה שאין להקטירה. וי"ל שלבונה אינה דומה לשלמים שהיא עצמה מתיר שמירת את השירים לאכילה, ועיקר פיגול נלמד משלמים. ואע"ג ששייך פיגול באימורים וכמה דלא מיקטרי אימורים כהנים לא מצי אכלי מכל מקום אינם מתיר כיון שאם נטמאו או אבדו הבשר מותר באכילה. ועוד י"ל שאין ללבונה מתיר בעבודת המזבח ואינה דומה לשלמים שעבודת המזבח, כגון זריקת הדם מתירה אותם. ויש לומר שלא שייך לשנות אם כגון מתנדב עצים לרב שאמר שטעונים קמיצה והגשה דינם כמנחה ופטור על הקומץ, וחייב על השירים. ואם בעצם של המערכה לא שייך בהם מחשבה שהולכת עצים למערכה לכולי עלמא אינה עבודה אבל לחריפי דפומבדיתא בסוף הקומץ זוטא (שם דף יז.) משכחת לה בהקטיר שומשום על מנת להקטיר שומשום למחר שהקטרה מפגלת הקטרה. ושמא אע"ג שחייבים על העצים משום טומאה אין חייבים עליהם משום פיגול שאינם קרבן גמור לחכ' שחולקים על רבי שאינם צריכים מליחה שהם מכשירי קרבן ודלא קרבן. תוס'.

714 רש"י פירש שלא גורסים ומנחת נסכים משום שנח' בה בסיפא, והנסכים הבאים בפני עצמן דר"מ וחכמים אומרים אף הבאין עם הבהמה. ובפני עצמן הוא כגון שהתנדב נסכים. ותוס' כ' שיש ליישב גירסת הספרים שמנחת נסכים מדובר במתנדב מנחת נסכים בכל יום והבאין בפני עצמן במביא וזבחו היום ונסכים ביום מחר. אבל קשה שלא היה לו להפסיק בדם וצריך לשנות כך, והדם ומנחת נסכים ונסכים הבאין בפני עצמם. ושמא אגב ששנה מנחת כהנים ומנחת כהן משיח שנה מנחת נסכים, תוס'.

715 בין שהתנדב אותם בפני עצמם בין שבאו בגלל זבח אלא שלא הביא אותם ביום שהביא את הזבח. אבל אם הביאם עם זבחו ופיגל בזבח נתפגלו הנסכים. רש"י.

שאינן לו מתירים שדם האשם אינו מתירו⁷¹⁶ ⁷¹⁷. ורבי מאיר אומר חייבין עליו משום פיגול, שאם הביא את לוג השמן עם האשם ופיגול באשם חייבים משום פיגול על הלוג, שדם האשם מתירו. וכל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח.

העולה, דמה מתיר את בשרה למזבח⁷¹⁸, ועורה לכהנים. אין לכהן המקריב את העולה את עורה, אלא לאחר זריקה. עולת העוף, דמה מתיר את בשרה למזבח. חטאת העוף, שנאכלת לכהנים, דמה מתיר את בשרה לכהנים. פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים, דמן מתיר את אימוריהן ליקרב. ולכן אם חשב בשעת עבודת הדם להקריב את האימורים חוץ לזמנם, הפרים נתפגלו. רבי שמעון אומר, אין חייבים כרת משום פיגול על פרים הנשרפים, מפני שכל דבר שמתן דמו אינו על המזבח החיצון כשלמים, שבהם כתוב פיגול, לא חייבים עליו משום פיגול.

גמרא

קומץ פיגול שהעלאו על המזבח
פקע פיגולו

אמר עולא, העלה קומץ פיגול על גבי המזבח, פיגולו פקע ממנו. והדבר נלמד בקל

וחומר, אם הקטרת הקומץ מביאה אל החלקים האחרים של המנחה לידי פיגול, כל שכן שהקטרת הקומץ מועילה לגבי עצמו. שואלת הגמרא, הרי עולא אמר ששם פיגול פקע מהקומץ, והוא מביא ראיה מהקטרה שמביאה לידי פיגול? מבארת הגמרא, שעולא אמר שאם הקומץ אינו מתקבל בהקטרה, כיצד המנחה מתפגלת אם הקטיר קומץ על מנת לאכול את השירים. ואם הוא מתקבל לרצות אחרים לפיגולו, כל שכן שפקע ממנו שם פיגול.

ושואלת הגמרא מה עולא מלמד אותנו?
אם לומר שאם אכלו ממנו אחרי שעלה לא

חייבים כרת. הרי שנינו במשנה שלא חייבים כרת על אכלת הקומץ משום פיגול? ואין לומר שעולא אמר שהפקיעה הועילה שכיון שהקומץ

⁷¹⁶ ואע"פ שהלוג תלוי באשם ככתוב "על מקום דם האשם" ואם לא נתן קודם מדם האשם אין נתינת השמן כלום, האשם אינו מתיר אותו כיון שאדם מביא אשמו עכשיו ולונו עד עשרה ימים. רש"י.

⁷¹⁷ תוס' כ' שנראה שרבי שמעון הוא חכ' דלעיל גבי נסכים, וקשה למה לא עירבם. תוס'.

⁷¹⁸ דמה מתיר בשרה למזבח "זורקו" ואחר כך כ' "וערכו". רש"י.

עלה על המזבח לא ירד. שהרי שנינו במשנה לקמן, הלן, והיוצא, והטמא, ושנשחט חוץ לזמנו, וחוץ למקומו אם עלו לא ירדו? ואין לומר שעולא אמר שהפקיעה הועילה שאם אחרי שהעלוהו על המזבח הורדו אותו יחזור ויעלה. שהרי שנינו בהמשך המשנה ההיא, כשם שאם עלו לא ירדו, כך אם ירדו לא יעלו!

משלה בו האור אפי' הקומץ נעשה לחמו של מזבח ואם ירד יעלהו
 עונה הגמרא, שעולא אמר שהיכן שהאש של המזבח אחזה בו, הוא נעשה לחמו של מזבח, ואפילו אם ירדו יעלו. ומה ששנינו במשנה שלא יעלו, בשלא משלה בו האור. שואלת הגמרא, הרי עולא אמר זאת כבר פעם אחת, לא שנו, שאם הפסולים ירדו אחרי שעלו, לא יעלו, אלא שלא משלה בהן האור, אבל אם האור משלה בהן יעלו? מבארת הגמרא, שהיינו אומרים שאם האש של המזבח משלה במקצתו של אבר שמחובר, וכולו חתיכה אחת הוא נעשה לחמו של המזבח ונקלט כולו בקדושה. אבל אם האש משלה במקצתו של הקומץ שהוא מפורד, עשוי מגרגירים נפרדים של סולת, מה שהאש משלה בו נעשה כלחמו של המזבח ולא השאר. ועולא משמיע שהקומץ כולו נחשב כאבר אחד שהאש משלה במקצתו. ורב אחאי אמר שכיון שהקומץ נחשב כמחובר. אם העלה את חציו של קומץ פיגול על המערכה ומשלה בו האור, וחציו מונח על הארץ מעלים את כולו על המזבח לכתחלה⁷¹⁹.

פיגול נותר וטמא שהעלה ע"ג המזבח פקע איסורם
 אמר רבי יצחק בשם רבי יוחנן, העלה פיגול, נותר, או טמא על המזבח, פקע מהם איסורם. פיגול שאם ירד יעלה, ואיסור נותר וטמא שמי שיאכל אותם לא יתחייב. אמר רב חסדא, האם בעל השמועה הזאת אמר שמזבח הוא מקוה טהרה לטהר את הטומאה? אמר רבי זירא, שרבי יצחק אמר בשם רבי יוחנן, שאם משלה בהן האור איסורם פקע מהם. הקשה רבי יצחק בר ביסנא ממה ששנינו בברייתא, אחרים אומרים שהכתוב: "וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַה' וְטִמְאַתּוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמּוּיָהּ" מדבר באדם טמא ולא באדם שאכל בשר טמא. מהכתוב

719 כיון שהוא נח' מחובר ואפי' לא העלהו אלא חציו ומשלה בו האור אף זה שעל הקרקע נקלט ומעלה. ואפי' שהיה איסור לו להעלותו אם ירד. ואין הבדל אם העלה את כולו או את מקצתו. רש"י.

”וְטִמְאַתּוֹ עָלָיו“ מִי שְׁטוּמָא פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ, יֵצֵא בֶשֶׁר שְׂאִין טוּמְאָה פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ. וְהָרִי בֶשֶׁר טִמְא טוּמְאָה פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ עַל יְדֵי הָאוֹר?
אִמֵּר רַבָּא, הַכוּוֹנָה שְׂאִין בֶּשֶׁר טִמְא שְׁטוּמָאָתּוֹ יוֹרֶדֶת עַל יְדֵי מְקוּהָ.
שׁוֹאֵלֶת הַגְּמָרָא, הָאֵם הוּזְכַּר בְּכָתוּב שֶׁנִּטְהַר עַל יְדֵי מְקוּהָ? אֵלָּא אִמֵּר
רַב פִּפְא, הַכָּתוּב מְדַבֵּר בְּבֶשֶׁר שְׁלָמִים שְׂאִינוּ רְאוּי לְהִקְרֵבָה עַל הַמִּזְבֵּחַ,
וְאֵין הַמִּזְבֵּחַ מִפְּרִיחַ אוֹתוֹ מִטוּמְאָתּוֹ. רַבִּינָא אִמֵּר, אִפִּילוּ שֶׁהַכָּתוּב מְדַבֵּר
גַּם בְּאַבְרָהָם שְׂרָאוּיִים לְהִקְרֵבָה, שֶׁהָרִי הַכָּתוּב ”וְאַשֶּׁר לָהּ“ בָּא לְרִבּוֹת
אִימּוֹרִים. וּמֵהַכָּתוּב ”וְטִמְאַתּוֹ עָלָיו“ מִשְׁמַע מִי שְׁטוּמָאָתּוֹ פּוֹרַחַת כִּשְׁהוּא
שְׁלֵם, וּבֶשֶׁר הוּא דָּבָר שְׁטוּמָא פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ כִּשְׁהוּא חֹסֵר.

לומדים בגז"ש ש"וטומאתו עליו" שנינו בברייתא, שרבי יצחק בר ביסנא
הביא, שהכתוב "וְטִמְאַתּוֹ עָלָיו" מדבר בטומאת הגוף
בטומאת הגוף. שהרי הפסוק הקודם מסיים בטומאת הגוף "וְהַבֶּשֶׂר כָּל
טָהוֹר יֹאכֵל בָּשָׂר". או אינו אלא בטומאת בשר, שהרי "עָלָיו" הוא לשון
זכר, והאוכל הוזכר בלשון נקבה⁷²⁰. נאמר כאן "טִמְאַתּוֹ" ובפרשת
טומאת מת נאמר "טִמְאַתּוֹ", כמו ששם מדובר בטומאת הגוף, אף כאן
הכתוב מדבר בטומאת הגוף⁷²¹. רבי יוסי אומר, הואיל ונאמרו קדשים
בלשון רבים "שְׁלָמִים" ונאמרה טומאה בלשון יחיד "וְטִמְאַתּוֹ עָלָיו",
בטומאת הגוף הכתוב מדבר. רבי אומר: "וְאַכֵּל מִבֶּשֶׂר זָבַח הַשְּׁלָמִים",
בטומאת הגוף הכתוב מדבר. אחרים אמרו, "וְטִמְאַתּוֹ עָלָיו" מִי שְׁטוּמָא
פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ, יֵצֵא בֶשֶׁר שְׂאִין טוּמְאָה פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ.

כל מקרא שר"י ב"א לא פירש אינו שואלת הגמרא, על דברי רבי מנין משמע
מהכתוב: "וְאַכֵּל מִבֶּשֶׂר זָבַח הַשְּׁלָמִים"
שמדובר בטומאת הגוף? אמר רבא, כל מקרא שרב יצחק בר אבודימי
לא פירשו, וכל ברייתא שזעירי לא פירשה אינם מפורשים היטב!. ורבי
יצחק בר אבודימי אמר שכיון שהכתוב: "וְנִפְּשׁ כִּי תִגַּע בְּכָל טָמֵא וְכוּ'
וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמּוּיָהּ" פתח בלשון וסיים בלשון נקבה,

720 רש"י.

721 גרסת רש"י וכן בתורת כהנים היא נאמר כאן וטומאתו עליו ונאמר להלן בביאת מקדש עוד טומאתו בו. ויש
ספרים שגרסו ונאמר להלן כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטומאתו
עליו (ויקרא כב). ויש לפרש שפשוט לו שמדובר בטומאת הגוף שאם בטומאת בשר היה צ' לכתוב וטומאתם
עליהן לשון רבים. תוס'

ובאמצע כתב בלשון זכר "וְאָכַל" הוא מדבר בטומאת הגוף, אפשר לומר שגם מה שנאמר בפסוק הקודם "וְטִמְּאֵתוּ עָלָיו" מדבר בטומאת הגוף אפילו שבתחילת הפסוק "וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל" ובסופו "וְיִבְכְּתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא" כתוב בלשון נקבה.⁷²²

שנינו בברייתא אילו נא' קלות למה וזעירי פירש את מה ששנינו בברייתא, אם נאמרו קלות, למה נאמרו חמורות, ואם נאמר חמורות למה נאמר קלות? למה התורה צריכה לכתוב את איסור אכיל קודש בטומאת הגוף גם בקלים וגם בחמורים? אם נאמר קלות ולא חמורות, הייתי אומר על הקלות בלאו ועל החמורות במיתה, לכך נאמרו חמורות. ואם נאמר חמורות ולא נאמרו קלות, הייתי אומר על החמורות יהא חייב ועל הקלות יהא פטור, לכך נאמרו חמורות שבלאו.

האוכל תרומה בטומאת מת ושרץ שואלת הגמרא, מהן קלות ומהן חמורות? אם נאמר שקלות היא אכילת מעשר שני במיתה

בטומאה, וחמורות היא אכילת תרומה⁷²³. הרי האוכל תרומה בטומאת הגוף חייב מיתה. ועוד קשה, מדוע אם לא היה נאמר בחמורות הייתי אומר שהוא במיתה, הרי לומדים את איסור אכילת תרומה בטומאת הגוף בקל וחומר ממעשר. ומדוע לא נאמר 'דיו לבא מן הדין להיות כנדון', וכמו שאכילת מעשר בטומאת הגוף היא בלאו ולא במיתה, אף אכילת תרומה בטומאה היא בלאו ולא במיתה? אלא קלות היא טומאת שרץ, חמורות טומאת מת⁷²⁴. ובאיזו אכילה של קודש בטומאה מדובר? אם באכילת תרומה, הרי גם טמא מת וגם טמא שרץ האוכל תרומה הוא במיתה! ועוד קשה לשון הברייתא, לכך נאמרו חמורות שאינם במיתה, והרי אכילת תרומה בטומאה היא במיתה? ואם באכילת מעשר, קשה

722 ומשום שהכתוב הזכיר את האוכלו בלשון נקבה וכתב וטומאתו עליו בלשון זכר היינו סבורים שמדבר בטומאת בשר. מקרא השני יוכיח שאף הוא מדבר בלשון הזוה. רש"י.

723 שנאמרו שניהם בפרשה אחת (ויקרא כב) ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים והעמידו אותו במסכת יבמות במעשר שכ' "כי אם רחץ" אבל אם רחץ יאכל ואף על פי שלא העריב שמשו, הרי טמא שאכל מעשר בלאו. וכ' "ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים" והעמידוהו בתרומה וכ' באותו ענין "ומתו בו כי יחלוהו" וגו'. והתנא אומר שאם היה נאמר מעשר מה שאמרו בו ולא נאמר תרומה הייתי אומר במיתה, אבל עכ' שנאמרו אינו במיתה! בתמיה והרי כ' בו מיתה. רש"י.

724 אלא קלות וחמורות דקאמר – אטומאה קאי דכתיב התם טומאת מת וטומאת שרץ דכתיב (ויקרא כב) והנוגע בכל טמא נפש [וגו'] או איש אשר יגע בכל שרץ דכתיב בתרווייהו אכילת מעשר ותרומה ועונשן וקאמר אם נאמרה טמא שרץ ולא נאמרה טומאת מת כו'. רש"י.

לשון הברייתא, אם לא נאמרו חמורות הייתי אומר על החמורות במיתה. הרי אכילה בטומאת מת היתה נלמדת בקל וחומר מטומאת שרץ, והיינו אומרים 'דיו לבא מן הדין להיות כגדון' ואין בה מיתה אלא לאו? האוכל מע"ש בטומאת מת אמר זעירי, 'קלות' הכוונה לאכילת קדשים בטומאת שרץ, 'חמורות' אכילתם בטומאת מת. אילו נאמר שעל אכילת מעשר בטומאת קלה של שרץ יהיה בלאו, על אכילת החמורות, תרומה בטומאת שרץ יהיה במיתה. הייתי אומר, שכשם שטמא קל שאכל תרומה החמורה במיתה, נאמר שגם מי שטמא בטומאת מת החמורה שאכל מעשר שני הקל חייב במיתה⁷²⁵. לכך נאמר שאפילו טמא בטומאת מת שאכל מעשר הוא בלאו ואינו חייב במיתה.

⁷²⁵ דמה לי טומאה חמורה ואכילה קלה מה לי אכילה חמורה וטומאה קלה (וטומאת המת על אכילת מעשר תהא במיתה) רש"י.